RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

IV. ÅRG. STOCKHOLM, 1 MARS 1915. N:r 5.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR
utkommer den 1 och 15 i var månad.
Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Såsom vi kvinnor i de neutrala landen nu lida med dem i de krigförande, så har, tror jag, aldrig medlidandet strömmat fram inom mänskligheten sedan kristendomens stora tider. Och jag har intryck av att även de stridande landens kvinnor känna för varandra. Men det är ej endast medlidandet, som under dessa månader vuxit hos kvinnorna; det är även viljan att skaffa sig rätten till medavgörande i den politik, som — i och genom krigen — hånar alla deras strävanden inom den sociala hjälpverksamheten.

ELLEN KEY.

Kvinnornas insats i det kommunala arbetet.

Med de kommunala valen i Stockholm omedelbart förestående kan det vara av intresse att kasta en blick på det kommunala arbete, som redan utförts av kvinnor. Ett utmärkt material härför erbjuder den statistik, som sammanfördes till Årstautställningen. Enligt denna, omfattande tiden till maj 1914, utgjorde hela antalet kvinnliga stadsfullmäktige 88, av vilka på Stockholm kommo 8.

Det tycks som om den kvinnliga arbetskraften inom stadsfullmäktige ganska väl tillvaratagits, av de 88 hava nära hälften eller 39 invalts i kommittéer och styrelser av olika slag.

I skolstyrelser och kommittéer för utredande av skolfrågor ha invalts icke mindre än 12 av de kvinnliga stadsfullmäktige. Bland dessa märkas d:r Karolina Widerström och fru Emilia Broomé som ledamöter av överstyrelsen för Stockholms folkskolor. Naturligtvis ha de kommittéer, som tillsatts för frågor, som särskilt röra kvinnor och barn, fått sin del av de kvinnliga stadsfullmäktiges sakkunskap. I av stadsfullmäktige tillsatta nykterhetskommittéer ha 6 kvinnliga stadsfullmäktige invalts, 9 äro medlemmar av fattigvårdsstyrelser eller kommittéer för utredning av fattigvårdsfrågor, och i en stad är en kvinnlig stadsfullmäktig vice ordförande i fattigvårdsstyrelsen.

Alla dessa uppdrag få väl i vidsträckt mening räknas höra till de områden, där kvinnorna ansetts ha sina "speciella uppgifter". Men deras arbete har även tagits i anspråk på områden, där de enligt hävdvunnen uppfattning inte dokumenterat sig såsom fackkunniga. 2 äro stadsrevisorer, 5 medlemmar av beredningsutskott av olika slag och en hel del medlemmar av kommittéer för utredning av byggnads- och livsmedelsfrågor. I Söderköping var fröken Nyström ledamot av en kommitté för utredning av hur långt hamnen vid Mem sträckte sig och i en mindre stad, bekant för sin idylliska skönhet, valdes en kvinnlig stadsfullmäktig till föreståndare för församlingens kyrkogård.

I raden av motioner, som väckts av de kvinnliga stadsfullmäktige märkas, som man kunnat vänta, en hel serie yrkanden om anslag till sociala inrättningar, såsom mjölkdroppar, barnträdgårdar, skollovskolonier, husmodersskolor m. m. m. m. I Sundsvall föreslås inrättandet av barnavårdsbyrå och i Stockholm begäres anslag till den redan befintliga. I sistnämnda stad har fröken Hedin väckt motion om uppförande av ytterligare bostäder åt ogifta arbetare och fröken Månsson kompletterar med yrkande om anslag till uppförande av bostadshus åt ensamma fattiga kvinnor med barn. Även i en del andra städer ha liknande motioner blivit väckta.

En del av de förut omtalade kommittéerna synas ha tillkommit på grund av dessa motioner.

Kommunalhygienen har berörts i flera motioner. I två städer föreligga motioner om inrättande av bostadsinspektion, på andra håll föreslås inrättande av lekplatser för barn, förbättrade anordningar av parker och planteringar, skärpt renhållning m. m. Även de estetiska synpunkterna, såväl som pietetssynpunkter då det gällt bevarandet av kulturhistoriskt intressanta byggnader, ha varit företrädda såväl i Stockholm som i landsorten.

"Om de tege skulle stenarna ropa."

Låt plikten som hustrur och mödrar, som kvinnor bliva något mera och — *större* än att lida och – *tiga!*

Detta är innebörden i de allt talrikare rop, verkliga böne- och ångestrop, som höras från kvinnor och *män* i skilda länder, både neutrala och krigförande. Rop som väcka allt flera till mod och besinning, *mod* att bryta mot århundradens krav på kvinnornas oändliga tysta tålamod och oreflekterade offervilja, *besinning* inför krigsentusiasmens suggererande makt att döva även samvetets röst. Varje dag, som i blod går ned över nya scener av synd och våld, raseri och död, blir ett tyngande ansvar även för dem, som utan vapen i hand få se en ny dags sol gå upp.

Till kvinnorna vändas allt flera blickar, *även från männen i fält,* med hopp om att från dem skall komma några impulser, som mäkta göra kärleken och *det gemensamma intresset* människor och folkslag emellan större än avunden, misstroendet och vinstbegäret.

I tidningen "La Francaise" för den 16 jan. läses följande *brev från en fransk soldat:*

"I djupet av en skyttegrav vid fronten mottog jag 'La Francaise' för den 19 dec. Jag var ivrig att få höra något om kvinnorörelsens vänner och deras ställning till den nuvarande situationen. Er sympati är högt värderad, särskilt av dem, som, liksom jag, ägnat sig och sitt liv åt fredssaken. Fred på jorden kan endast vinnas genom tillintetgörande av de militaristiska idealen.

Efter kriget skola de av oss, som överleva det, ta upp igen vårt oumbärliga arbete. Och jag tror fullt och fast, att Er gemensamma strävan i utvecklingens tjänst skall förekomma upprepandet av denna syndaflod. Då män och kvinnor i alla land förstå sin sociala uppgift, skola vi icke längre behöva frukta för den ena nationens anfall på den andra.

Framtiden är ljus. Om jag i morgon slites sönder av det obevekliga ödet, skall jag gå bort med orubblig tro på mödrarna och hustrurna bland alla folk.

Jag försöker ingjuta denna förtröstan hos mina kamrater, då vi tala om kvinnorna därhemma, som lida ännu mer än vi av allt det elände, som kommit över oss alla.

Genom detta ohyggliga krig har jag kommit att förstå betydelsen av kvinnornas internationella solidaritet. Den skall bliva hörnstenen i framtidens statsbyggnad.

Anatole Georgin.

I den tyska kvinnotidningen "Die Frauenbewegung" återgives ur en tysk soldats brev från ostfronten följande:

"Då man är mitt inne i det, förstår man först tillfullo krigets vederstygglighet. Jag har många gånger undrat över, varför icke kvinnorna fordra fred. Enligt min tanke är just meningen med alla länders kvinnorörelse den, att se till det grunden blir lagd för ömsesidigt förstående, att hejda nationalhatet. Kvinnorna måste säga till varandra: Vi vilja rädda våra män, blodsutgjutelse är vanvett. Ett sådant rop från kvinnorna skulle vinna genklang, ty, ur civilisationens synpunkt är ett världskrig som detta en ohygglighet!"

I ett upprop "Till kvinnor i hela Europa" skriver *Emily Hobhouse:*

"Medsystrar! Kriget krossar millioner hjälplösa. De mest hjälplösa av alla, kvinnor och barn. I Galizien, Serbien, Polen, Belgien, Ostpreussen, Frankrike och annorstädes går *folket* under. Bistånd i än så stor omfattning når endast ett fåtal.

Om kriget fortsättes dö de i massor.

Vi fråga: Måste det fortsätta? Kan något gott komma av fortsatt blodsutgjutelse?

För hundra år sedan förklarade männen, — liksom de försäkra än i dag — att de kämpade för att betrygga 'rätten, friheten och alla nationers oberoende.'

Kriget då lyckades icke betrygga detta mål. Kunna vi förvänta, att det skall göra det nu?

Ty militarism kan icke krossa militarism. Krig kan icke göra slut på kriget. Därtill behövs en starkare makt — andliga krafter, — som göra vapen mellan stater lika obehövliga, som de nu äro mellan de folkslag och provinser, som lärt sig leva i fred med varandra.

Dagligen stiga barnens klagoskri från de frusna träskmarkerna i Polen, från kölden och snödrivorna i Karpaterna, från de ödelagda vidderna i Belgien, Frankrike och Serbien, klagoskrin som tränga ut över gränserna, trots t. o. m. den stränga presscensuren, klagoskrin från de uthungrade. Var är den hederslista, som skall bevara namnen på alla de kvinnor och barn, som stupat och som ännu måste stupa i denna kamp? Kvinnor, kamrater! Kan moderligheten i Europa utan medkänsla vända sig bort från dessa ångestrop? Skola kvinnorna icke förena sig i ädel beslutsamhet och med *en* röst, fast på skilda tungomål, ge uttryck åt ren människokärlek och medkänsla, bedja, — nej — fordra att kriget upphör, att barnen skonas från kval och död.

Vi begära icke *för mycket,* endast vad kristendomen, civilisationen och modersömheten dikterar.

Jag såg barn i tusental dö under Sydafrikanska kriget, — en hjärtslitande syn! Jag ber för alla dem, som nu måste förgås i tio — och tjugotusental, såvida icke fientligheterna få ett snart slut.

Vill ni icke komma till deras hjälp, innan det är för sent?"

Från Tyskland kommer samma fråga.

I "Jus Suffragii" har gång på gång stått att läsa de mest gripande och förtvivlade protester mot kriget, av både tyska, franska och engelska kvinnor. I det senaste numret skriver *Lida Gustava Heymann, München:*

"Europas kvinnor, när skolen I ropa högt?

Mitt i sommarens härlighet slog det förfärligaste av alla krig ned som en blixt och satte hela Europa i lågor.

Kvinnor i alla krigförande länder gåvo med högburet huvud och modigt hjärta sina män till fäderneslandets skydd.

Med behärskade anleten läto mödrar sina söner, flickor sina trolovade draga ut till död och fördärv.

Utan rast och ro strävade och arbetade kvinnorna hemma för att förebygga och lindra all den andliga, lekamliga och ekonomiska nöd, som denna tid frambesvor.

Sommaren är borta, hösten kom och gick, nu stå vi mitt uppe i vintern.

Millioner män stannade kvar ute på slagfältet — hemmet återse de aldrig. Andra vände hem, brutna, sjuka till kropp och själ. Städer av den högsta kultur, platser, där enkla människor bodde och

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textsida pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. 456, Allm. tel. 456, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

LAGERSONS
SKOMAGASIN
Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Inför årets stadsfullmäktigval.

Kvinnliga kandidater. II.

De uppgifter rörande Stockholms kvinnliga stadsfullmäktigkandidater, som vi i förra numret av Rösträtt för Kvinnor voro i tillfälle att lämna, kunna nu, sedan högerns och socialdemokraternas listor blivit klara, fullständigas.

På högerns lista i tredje kretsen möter oss ett nytt namn, fröken *Thyra Svensson.* Fröken Svensson är född i Stockholm och idkar sedan 1905 egen verksamhet. Hon är nämligen ena verkställande direktören för aktiebolaget Revisionskammaren. Efter bedrivna studier blev hon år 1914 meddelad auktorisation av Stockholms handelskammare som revisor.

I fjärde kretsen står sjuksköterskan fröken *Bertha Wellin* på omval och intar tredje rummet på partiets lista. Fröken Wellin är känd för ett intresserat och målmedvetet arbete inom sitt fack; hon är redaktör för Svensk sjuksköterskeidning och styrelsemedlem i Svenska sjuksköterskeföreningen och i Allmänna försörjningsinrättningen.

Ett nytt namn i samma valkrets är fröken *Edit Kindvall.* Ursprungligen fotograf har fröken Kindvall sedan 1908 tillhört Svenska folkförbundet, där hon varit ledare för ungdomsverksamheten. Hon är även en av förbundets resetalare och har i landsorten deltagit i bildandet av lokalkommittéer. Sedan Moderata kvinnoförbundets stiftande har fröken Kindvall tjänstgjort som dess sekreterare.

I femte kretsen intar fröken *Stina Quint* femte rummet. Fröken Quint har redan under en period fungerat som stadsfullmäktig och därunder livligt intresserat sig för alla de frågor, som falla inom ramen av undervisning och uppfostran. Under debatten om frivilligt rödakorsarbete i stadens folkskolor ivrade fröken Quint för att detta måtte komma till stånd och när frågor rörande skolor och undervisning varit före i vilka även de kvinnliga spörsmålen kommit under debatt, har fröken Quint i längre anföranden varmt tagit till orda för de speciellt kvinnliga kraven. Bland de kommunala förtroendeuppdrag fröken Quint bekläder kan nämnas, att hon är inspektör vid Barnavårdsnämndens barnhem och revisor för Stockholms stads folkskoledirektion. För de flesta torde hennes organisatoriska förmåga som startare och ledare av Folkskolans barntidning och dess förlag vara alltför väl känd att här ytterligare behöva omnämnas. Inom Stockholms F. K. P. R. har fröken Quint nedlagt ett intresserat arbete och tillhörde i egenskap av kassaförvaltare under en längre följd av år dess styrelse.

Inom samma valkrets upptar högern ännu ett namn, fröken *Gertrud Ericson.* Fröken Ericson, som tagit studentexamen vid Wallinska skolan i Stockholm, idkade därefter studier vid Göteborgs högskola och har sedermera tjänstgjort som korrekturläserska hos Norstedt & Söners förlag, en befattning som hon ännu innehar.

Socialdemokraternas lista upptar endast ett kvinnligt namn, fröken *Anna Johansson,* som blivit uppsatt som kandidat, sedan fröken *Gertrud Månsson* på grund av hopat arbete, på det bestämdaste avsagt sig återval. Det är en dugande kraft stadsfullmäktige i och genom fröken Månssons avsägelse går miste om. Var och en vet att hon, under de år hon verkat i kommunens tjänst, nitiskt och kraftigt arbetat för de frågor som stå i samband med fattigvård, barnavård och nykterhet. Fröken Månsson fick också på kretsmötet mottaga de närvarandes tack för sitt redbara och plikttrogna arbete.

Fröken *Anna Johansson* är ett inom partiet mycket välkänt namn. Hon har nämligen organiserat de kvinnliga bryggeriarbetarna och i femton års tid suttit i deras styrelse. Hon är även ledamot av Kooperativa kvinnogillets styrelse och styrelsemedlem i Samorganisationen. Fröken Johansson är känd som en ivrig kooperatör och de frågor som i stadsfullmäktige särskilt kunna påräkna hennes intresse och medverkan äro givetvis livsmedelsfrågan och bostadsfrågan. Varmt övertygad rösträttskvinna har fröken Johansson livligt intresserat sig för rösträttsrörelsen och även en tid tillhört Stockholms F. K. P. R:s styrelse.

Stockholms kvinnor

uppmanas till livligt deltagande i stadsfullmäktigvalen i huvudstaden, vilka komma att äga rum:

i *andra kretsen* fredagen den 12 mars;
i *tredje kretsen* onsdagen den 17 mars;
i *fjärde kretsen* fredagen den 19 mars;
i *femte kretsen* måndagen den 22 mars;
i *första kretsen* onsdagen den 24 mars.

levde lyckliga, äro förintade, Europas jord ryker av människoblod — på tysk, på fransk, på belgisk, på rysk mark skall människors kött och blod göda jorden åt framtidens vajande sädesfält.

Millioner kvinnohjärtan bränna av vilda kval. Intet språk på jorden har ord att tolka ett så bottenlöst lidande.

Skall det folkförhärjande kriget alltjämt rasa vidare?

Kvinnor i Europa, vi dröjer Eder röst?

Äro Ni stora blott i att tåla och lida?

Förmå icke Edra mäns och trolovades och söners millioner sargade kroppar och själar, förmå icke Edert eget köns fasansfulla lidande att resa Eder till en flammande protest?

Kvinnor i Europa, varför dröjer Eder röst med att utså fred? Låt ej häjda Er av dem, som anklaga Er för svaghet, därför att Ni vilja freden — av dem som säga, att Ni genom Eder protest icke skola kunna hindra historiens blodiga gång.

Försök åtminstone att gripa tidens hjul i de bloddrypande ekrarna — gör det med mod och styrka, med en mänsklighet, som är vårt kön värdig!

Kom tillsammans i norra eller i södra Europa, res en flammande protest mot det folkmördande kriget och förbered freden! Vänd sedan hem var och en till sitt fädernesland och upprepa ropet. Gör Eder plikt som hustrur och mödrar, som vårdarinnor av sann kultur och sann mänsklighet."

Skola alla dessa suckar och rop, från soldater mitt inne i helvetesmaskineriet, från kvinnor i tomma hem eller bland förpinade flyktingar —, skola de förklinga ohörda? Skall väl opinionen kunna väckas, stark nog att något förmå?

Genom århundraden tränger till oss Olympe de Gouges' hälsning till de kommande skarorna:

"O, kvinnor, vilka hinder som än resas framför Er, det står i Er makt att övervinna dem, Ni behöver blott ha *viljan.*"

Ellen Hagen.

Äkta makar!
Försumma icke inbördes testamente! Uppsättes för Kr. 5: —. Råd och upplysningar Kr. 2:— å
JOH. J:SON CARLOS ADVOKATBYRÅ
Ad. Fredr. Kyrkogata 15. Telefoner. Exam. jurister.

"Köket räddar fäderneslandet."

Med dessa ord har nyligen en framstående tysk nationalekonom uttryckt Tysklands läge.

De tyska husmödrarna vakna förvånade upp; de äro ju inte precis vana vid att deras dagliga arbete i kök och källare tillmätes någon betydelse. Nu finna de sig emellertid på en gång som erkända medkämpar i jättekampen. Och fastän de varje dag utan att klaga burit de bördor, som kriget pålagt dem, har det dock liksom behövts ett officiellt erkännade för att de själva skulle våga tro, att deras arbete är av värde för fosterlandet. Och med snabb anpassningsförmåga söka de nu på bästa sätt rusta sig för den ekonomiska strid, som de ensamma kunna föra till ett för landet lyckligt slut. Så ha husmödrar här och var sammanslutit sig till s. k. Hausfrauen-Bund. Medlemmarna förplikta sig till största tänkbara sparsamhet i det egna hushållet och till att söka inverka på andra i samma riktning. Förbundet anordnar upplysningsföredrag och särskilda "aftnar" för husmödrar, där erfarna lärarinnor stå till reds med råd och anvisningar. Koklåda och kokpåse demonstreras och recept på billiga och närande maträtter utdelas. En "krigskokbok" finnes också för några ören till försäljning.

Grundvalen för dessa kurser är alltid klargörandet av Tysklands verkliga läge med avseende på livsmedlen, vad som finns, vad man får lov att äta, vad man skall möjligast inskränka och vad man inte får äta alls. Sedan kommer en redogörelse för de till buds stående livsmedlens olika näringsvärde och anvisningar hur man kan sammansätta en "krigsmatsedel" så att den fyller fordringarna på näringsvärde och omväxling. Det kan ju inte förnekas att krigsmatsedeln betyder en reformering i den borgerliga tyska matlagningen och lyckligtvis inte alltid till det sämre. Det tar ju litet tid innan man kan övertyga en tysk genomsnittsfru om att det går an att leva utan kött två gånger om dagen, men det förstår hon, att plikten nu bjuder en annan matordning än den traditionella och gör sitt bästa för att anpassa sig. —

Kvinnorna ha väl alltid i tider av nöd burit sin dryga del av arbetet och den drygaste av lidandet, men det målmedvetna, planmässiga arbete som de nu uppvisa ha forna tider dock ej skådat. Här ser man tydligt vad kvinnorörelsen betytt för kvinnornas utveckling. Nu arbeta och lida vi inte bara som hustrur och mödrar utan som medborgare, och fullt medvetna om vårt medansvar. Och allteftersom kriget fortgår och ger tillfälle till jämförelser och reflektioner kunna vi ej låta bli att rikta blicken framåt och undrande spörja: En gång, när kriget är slut och den stora uppgörelsen kommer, skall man då erkänna kvinnorörelsen? Skall man kännas vid det erkännande åt kvinnoarbetet, som nöden en gång framtvingat, eller skall man som så ofta förr glömma kvinnorna för att åter komma ihåg dem, när nöden nästa gång står för dörren. Måste vi kvinnor allt fortfarande vara nöjda med att få vara med i farans stund, men hållas utanför i lugnets och välmaktens dagar, och alltså utan garanti för att dylika sorgespel ej komma att upprepas. Det hopade nödhjälpsarbetet, den stora sorgen och grämelsen ger ju för närvarande i de krigförande länderna ej tid och rum för agitation för vårt erkända medborgarskap. Men gömt är inte glömt. Vi arbeta inte för belöning, utan därför att vi inte kunna annat, men dårar, som ingenting lärt, vore vi, om vi inte efteråt kräva rätt till medbestämmande, då det gäller krig och fred.

Nürnberg i febr. 1915.

Signe Wollter-Pfister.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o
Kungl. Hofleverantör
Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 5048
Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i
Siden- & Ylle-Klädningstyger
Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
i Klass Damskrädderi.
Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

Brev från London.

Från Internationella kvinnorösträttsalliansens arbetsutskott i London har till L. K. P. R:s ordförande som svar på den av centralstyrelsemötet avlåtna tacksamhetsadressen inkommit följande skrivelse, som det är oss ett nöje att publicera:

Vi sända den svenska Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt våra hjärtligaste tacksägelser för dess så vänliga budskap, som vi i går mottogo. Vi ha stor anledning till tacksamhet mot Eder och mot Sverige, såsom neutralt land, i Eder egenskap av förmedlare av förbindelserna mellan oss och andra länders kvinnor.

Nu mera än någonsin känna vi det som vår plikt och vår rätt att göra vad vi kunna för att upprätthålla de vänskapliga förbindelserna och att söka släcka hatets och misstrons lågor. Det har särskilt glatt oss medlemmar av arbetsutskottet och miss Sheepshanks att se Eder vänliga uppskattning av vår strävan att i Jus Suffragii och vårt övriga arbete söka upprätthålla den sant internationella hjälpsamhetens anda, och vi hoppas uppriktigt, att då kriget kommer till ett slut, skall Eder vackra förutsägelse gå i uppfyllelse och vi skola finna att bland rösträttskvinnor i alla till Alliansen anslutna länder den goda viljan icke blivit förkvävd, utan att den snart skall leva upp igen, starkare än någonsin.

Vi äro Edra tacksamma

Millicent Garrett Fawcett.
Adela Stanton Coit.
Chrystal Macmillan.

Ny rösträttstidning.

Mitt under krigsbullret har i ett av de krigförande länderna startats en ny rösträttstidning. Det är i England, där de katolska kvinnornas rösträttsförening sistlidna januari utsänt första numret av sin egen tidning "The Catholic Suffragist". Det är onekligen rätt häpnadsväckande att mitt under brinnande krig starta en tidning av detta slag, men det motiveras i en ledande artikel, där det heter: "Medan tusenden tappert bära tillfälliga lidanden, erkända av alla, finns det miljoner, som utan att klaga och utan att hoppas, bära lidanden, som hela rösträttsrörelsen satt som sitt mål att bekämpa."

Kvinnlig utmärkelse.

I de krigförande länderna hör man allt som oftast att kvinnor, såväl som män, på grund av berömliga gärningar blivit hedrade med sina respektive länders förnämsta ordensutmärkelser, men att kvinnor i andra länder under normala förhållanden bli på liknande sätt utmärkta, hör dock ännu till de sällsynta fallen. Ett undantag från regeln utgör Norge, där konungen den 20 februari utnämnde föreståndarinnan för Kristiania diakonissanstalt, fröken Catinca Guldberg, till riddare av S:t Olavsordens första klass, som erkänsla för hennes utomordentliga förtjänster för diakonissverksamheten.

Var skall man få ett gott kaffe!
Jo på
Nykterhetskafféet & Konditoriet
S:t Eriksgatan 30. Allm. Tel. 237 28.
Obs.! Enskilda rum finnas för komitéer och sällskaper.

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ
Allm. Telefon 201 68 68 VÄSTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM. Rikstelefon 144 66.
Utför alla Juridiska o. PRIVATDETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

Den nya äktenskapslagstiftningen.

Regeringens proposition framlagd för riksdagen.

Kungl. proposition till lag om äktenskaps ingående och upplösning har nu lämnats till riksdagen. Såsom var att vänta följer propositionen i allt väsentligt lagberedningens hösten 1913 avgivna förslag; de ändringar som företagits äro både få och små och dessutom till största delen av rent redaktionell natur. Av lagrådets protokoll, som vidlagts propositionen, ser man vilka anmärkningar, som där framställts mot förslaget; även dessa äro på det hela rätt oväsentliga, och på de få punkter, där de röra förhållanden av större betydelse, har k. m:t i allmänhet lämnat dem utan avseende. Lagberedningens förslag har under hösten 1913 ganska ingående refererats i denna tidning, varför här nedan endast lämnas en kort översikt över de ändringar av mera genomgripande natur, som av k. m:t föreslagits.

I det första kapitlet, om trolovning, ha inga sakliga ändringar företagits. Lagrådet hade här önskat, att bestämmelsen om att män under 21 år skulle vara fritagna för den skadeståndsskyldighet, som enligt 3 § drabbar den, som är skyldig till att en trolovning brytes, sedan hävdande ägt rum, skulle så ändras, att åldersgränsen sattes till den vanliga kriminella ansvarighetsåldern eller 18 år. Det har synts lagrådet naturligare att här sätta åldersgränsen vid inträdandet av den fulla kriminella ansvarigheten än vid den civila myndighets- och äktenskapsåldern, och för min del tycker jag, att de goda skälen här äro på lagrådets sida. Regeringen har dock ej velat biträda dessa skäl, fast den medger, att de låta säga sig; huvudorsaken torde ligga däri, att de norska och danska förslagsställarna ej voro med om någon ändring för sin del på denna punkt.

Den önskan, som kommit till synes från kvinnohåll, att i detta kapitel måtte beredas plats för en moderniserad bestämmelse om de s. k. ofullkomnade äktenskapen har varken av lagrådet eller regeringen ens omnämnts. Detta är nog intet att förvåna sig över; för de offentliga myndigheterna gäller i mycket hög grad den gamla satsen, quod non est in actis, non est in mundo: den som icke talar om sina önskningar för k. m:t, kan ej heller vänta att hänsyn skall tagas till dem. Jag hade hoppats att en petition i detta syfte, även omtalande ett par andra smärre önskemål, skulle ha inlämnats till k. m:t; det blev emellertid icke av, då tid var, och att nu skicka in en skrivelse till lagutskottet ha vederbörande icke brytt sig om. Skälet, att hela denna fråga skulle vara av liten praktisk betydelse, d. v. s. att det skulle vara ett helt litet antal kvinnor, som hävdas under trolovningstiden, och som alltså skulle vara i behov av det skydd ett institut som de ofullkomnade äktenskapen kunde giva, kan jag för min del icke gilla, även om det skulle vara riktigt, vilket jag icke är säker på. Är saken rätt i och för sig, är det så att en kvinna, som givit efter för mannens böner, i god tro räknande på, att han under alla omständigheter skall skydda henne, men som svikits i denna sin tro, åtminstone bör skyddas mot den orättfärdighet, att världens dom och förkastelse drabbar henne tiotusen gånger hårdare för hennes godtrogenhet och obetänksamhet, än den drabbar honom för hans svek, då är det lika mycket rätt för få som för många, och för den som faktiskt blir utan sin rätt blir det icke ett jota mindre hårt, därför att orätten träffar henne ensam, än om den också träffar många andra. Dessutom är det som sagt visst icke säkert att själva sakförhållandet är riktigt; att det varit ett ytterligt litet fåtal, som under senare tid begagnat sig av de bestämmelser om ofullkomnade äktenskap, som vi ha, det är nog obestridligt; men därav följer ingalunda, att det endast är ett litet fåtal som skulle ha begagnat sig av institutet, om de å ena sidan känt till det och det å andra sidan varit så inrättat, att de ansett sig kunna och vilja honnettemang begagna sig därav. Ingen människa har tänkt på att behålla institutet i dess gamla form; vad som nu skulle begäras vore endast, att kvinnan skulle få rättens dom på, att hon den gång hävdandet begicks var att räkna som äkta hustru, fast äktenskapet sedermera upplösts; hon skulle däremot aldrig få någon giftorätt eller annan förmån, som är knuten till det lagvigda äktenskapet. Därtill kommer att ifall ett dylikt moderniserat ofullkomnat äktenskap införts, och det efter några år visat sig vara till oemotsägligt gagn för kvinnorna, så skulle också begreppet trolovning lätteligen kunna utsträckas till att omfatta även en del angränsande förhållanden, som nu icke kunna räknas dit. Vi tänka härvid på det alltjämt stigande antal fall av sammanboende i äktenskapligt syfte, som kallas stockholmsäktenskap. Med dem ställer det sig så att sålänge förhållandet består, så länge mannen finns kvar hos sin familj, så länge är kvinnan skyddad; så länge hon faktiskt har "man och barn" som de andra, så aktas hon som de andra. Men om mannen dör, eller om han av ett eller annat skäl tar sin mats ur skolan och övergiver sin familj, så är med ett slag allt förändrat för henne; då är hon plötsligt en ogift kvinna med oäkta barn, och samma värld som förut behandlat henne som en fullt hederlig hustru, vänder sig mot henne med all den skoningslöshet, som världen alltid visat övergivna och värnlösa kvinnor.

I kapitlet om äktenskapshinder ha heller inga väsentliga ändringar företagits. I samband med detta kapitel hade vi emellertid också ett önskemål att göra gällande, nämligen att då äktenskapsåldern för kvinna höjes från 17 till 18 år, då borde också den kvinnliga skyddsåldern höjts, helst upp till samma ålder. Nu blir det tre år i en kvinnas liv, då hon ostraffat får förföras, men då hon icke får ingå äktenskap. Man kan visserligen säga, att i ett sådant fall skulle k. m:t säkerligen meddela dispens; det är ju bra för de få fall, då mannen är nog hederlig att vilja gottgöra sin orätt genom att gifta sig med den förförda; men i den stora massa fall, då han alls icke är så sinnad, har han ju nu en utmärkt position, då han vid framställd fordran på giftermål kan svara: kära ni, det är icke lagligt.

Beträffande lysning och vigsel är propositionen också, trots några formändringar, överensstämmande med lagberedningens förslag. Lagrådet hade här rekommenderat, att man icke skulle begära någon skriftlig på tro och heder avgiven försäkran om obefintligheten av könssjukdom i smittosamt skede, utan övergå till det system med endast s. k. sanningsplikt, skyldighet att i tillfälle sådan sjukdom finns före äktenskapet därom underrätta andra parten, som de norska och danska lagförslagen upptagit, men k. m:t har ej funnit skäl att frångå lagberedningens uppfattning. Däremot äro alla myndigheter fortfarande rörande eniga om, att man ej, när det gäller könssjukdom, får begära läkarintyg, ens då "det finns anledning antaga", att sådan kan vara för handen. Difficile est satyram non scribere.

Reglerna om återgång och separation och skilsmässa ha ej heller undergått annan än rent formell ändring. Vid 10 § 6 kap. fäster man sig visserligen vid, att misshandel skall vara skilsmässoorsak endast då den gått ut över andra maken, ej såsom av lagberedningen föreslaget även då den drabbat barnen; men ändringen innebär endast att för dessa fall separationsvägen anses tillräcklig.

Rättegång skall i äktenskapsmål fortfarande anhängiggöras genom stämning utom de fall då båda parterna äro ense, eller den ena är borta och där man följaktligen varit tvungen att medgiva ansökan. Vi tycka fortfarande att det skulle vara både enklare och bättre att ha ansökan hela vägen, men av någon större praktisk betydelse kan ju detta ej sägas vara. En verklig ändring är att medan lagberedningen gjort stängda dörrar till regel i äktenskapsmål, k. m:t vill stänga dörrarna endast på parts därom framställda begäran. Här ställa vi oss på k. m:ts sida; principen om rättsskipningens offentlighet är en dyrbar princip, och en parts legitima önskan att få offentligheten utesluten torde vara skyddad även med regeln i dess nuvarande form.

I promulgationslagen har insatts ett tillägg, enligt vilket barn som avlats i trolovning, som måst återgå på grund av sådan släktskap eller svågerskap mellan föräldrarna, som utgör äktenskapshinder, skall vara äkta barn, så snart föräldrarna eller en av dem varit i god tro. Lagrådet hade gjort gällande, att ett sådant fall icke kunde betraktas som en verklig trolovning och att följaktligen dessa barn skulle bli sämre ställda än vad i allmänhet fallet är med barn avlade under trolovning, och för säkerhets skull har regeringen alltså infört en uttrycklig bestämmelse om, att så ej får bli händelsen.

Allt gott som kan sägas om lagberedningens förslag kan alltså också sägas om k. m:ts proposition; att inga av de önskemål, som vi kvinnor i tal och skrift pläderat för, villfarits eller ens upptagits till behandling, skola vi ej klandra k. m:t för, så länge vi ha mera skäl att klandra oss själva.

Anna Wicksell.

Om Rösträtt för Kvinnor

skriver fru Gerda Hellberg i Karlstads-Tidningen:

"Den lilla billiga, trevliga, underhållande och upplysande tidningen Rösträtt för Kvinnor ingår med 1915 i sitt fjärde år. Under sin knappt treåriga livstid har den för sina läsarinnor — särskilt naturligtvis för de mera arbetande i vingården — blivit en kär och omistlig vän, vars ankomst ivrigt emotses postdagarna. Till alla kommer den med ny kraft, ny värme, ny entusiasm — till dem som ensamma och isolerade i avlägsna bygder kunde vilja svalna och förtröttas, kommer den med stimulerande hälsningar från medkämparna hemma och bortom haven. Tidningen har för den kvinnliga rösträttsrörelsen blivit ett förenande styrkebälte, vars psykologiska värde ej kan överskattas. Vi ha inte alltid haft tidningen, och vi veta vad det vill säga att umbära den. En återgång till den tiden är nu omöjlig."

Efter en uppmaning till rösträttskvinnorna att stödja sin egen tidning fortsätter fru Hellberg:

"Men Rösträtt för Kvinnor borde även läsas och understödjas av alla de kvinnor, vilka gilla rörelsen och intressera sig för den, ehuru de av växlande skäl ej kommit att ingå i någon förening. Under arbetet med massopinionen 1913 blev det klart, hur många duktiga och intresserade kvinnor det verkligen finns ute i bygderna, som varmt och helt känna sig solidariska med all kvinnornas strävan efter bättre villkor i samhället. För alla dessa vore det säkert en stor personlig glädje att genom tidningen stå i samband med rörelsen.

Till slut torde det vara varken förmätet eller lönlöst att vädja till de män, som ivra för kvinnorösträtten, om ett handtag för tidningen bland deras kvinnliga bekantskapskrets. Tidningen är det bästa medlet till upplysning om rörelsen. Och upplysning om kvinnornas rösträttsfråga, som med var dag rycker dem allt närmare inpå livet, behöva alla kvinnor, inte minst de okunniga och likgiltiga."

Nyvalda kvinnliga stadsfullmäktige.

Till förut lämnade uppgifter från höstens stadsfullmäktigval har till oss insänts meddelande, att i Visby valts doktor Sigrid Engström (högern) och lärarinnan Vilma Christiansson (de frisinnade).

Bara skicklighet.

Det var i en 2:dra klass kupé å Västkustbanan. I ena hörnet vid fönstret satt en välfödd, mycket astmatisk äldre herre, som mötte min väns och mitt inträde i kupén med synbart ogillande, ungefär som han skulle ha sagt: fruntimmer kan hålla sig hemma. Vad i herrans namn skall de resa för?

Vi försökte att göra oss så små och omärkliga som möjligt och talade endast i viskningar för att i någon mån försona vår förbrytelse att — försedda med våra betalda biljetter till samma pris som hans — våga taga plats i hans närhet.

— Nej se farbror, är farbror ute och reser? ljöd plötsligt en manlig röst från korridoren och nu följde en å ömse sidor mycket hjärtlig igenkänningsscen.

— Slå dig ned här, du Henrik — sade den gamle med uppehåll mellan varje ord och pekade på bänken bredvid sig — så får vi språkas ve'.

Den yngre mannen visade sig vara sjökapten och nu återkommen efter lång bortovaro samt ivrig efter nyheter om gemensamma bekanta.

Han frågade efter Pål och Per och Karl och Kristoffer och slutligen kom frågan:

— Nå, hur har Sofie-Louise det? Det var en så snäll och trevlig flicka?

— Sofie-Louise? upprepade gubben och flåsandet blev ännu våldsammare. — Jaha, det är visst och sant en snäll och rar tös — och duktig sen.

— Är hon hos någon av syskonen sedan föräldrarna dött? frågade kaptenen.

— Nähä, svarade gubben — det vill hon inte, fastän de gott kunde behövt henne — Johanna har sju barn som ska ha tillsyn, och Anders har sitt stora lanthushåll me' möcke folk i maten — och så tog hon plats hos Mauritz, och där sköter hon om alltihop, både verkstaden och butiken.

— Jaså. — Ja, hon lovade att bli duktig, och gott förstånd har hon alltid haft.

— Ja, men det värsta är, att hon vet om'et själv. Och det är inte småsmulor hon kostar stackars Mauritz. Tänk dig, att han ger'na — två tusen kronor om året!

— Ja, tvåtusen kronor om året är mycket pengar, medgav kaptenen.

— Möcke, säjer du? — Gubben tyckte antagligen att tonen inte var nog kraftig och tillade därför:

— Det är rent okristligt töcker jag — för ett fruntimmer! Vad ska hon kunna bruka en sån summa te? Och ja' säjer jämt te Mauritz: skelj dej ve'na, säjer ja', för det kan aldrig gå väl i längden. Det är så dåligt exempel för andra. Men Mauritz säjer, att om hon begärde dubbelt så möcke, så var han tvungen att ge'na det, för han kan inte åvara henne, så skeckli' är hon.

— Ja, det är verkligen mycket pengar för ett fruntimmer, medgav nu den unge mannen, som tydligen blivit smittad av den äldres bekymmer — synnerligast när man betänker att det är inte kunskaper som skall betalas, utan endast skicklighet.

— Nähä, ser du, det är just det som är det värsta — flåsade gubben — att det är bara s k e c k l i h e t.

Frigga Carlberg.

En tysk korrespondent skriver till Rösträtt för Kvinnor:

Jag har just nu rest igenom det tyska landet från öster till väster. Vid båda gränserna står kriget med sitt brinnande svärd. Men hur är det inne i själva landet? Är det verkligen krig i Tyskland? Snälltåget brusar fram punktligt som förr. Välplöjda och vårdade ligga fälten alldeles som förr. Det är bondhustrun som sköter om jordbruket. Icke en jordbit ligger obrukad. Den djupa, starka moderskärleken vet att nu behövs vartenda stycke jord, som kan alstra bröd. Det ryker ur fabriksskorstenarna. De brokiga täpporna, som omgiva de små hemmen i den lilla staden, äro snygga och putsade som alltid. På mjölkkärran, som kommer ifrån landet, sitter en rödkindad flicka och håller i tömmarna. Utanför värdshuset står en kvinna och hälsar värdigt. Den elektriska spårvagnen far genom den lilla stadens gator: God dag fru konduktör! Er man är i fält!

På stationen som vi fara igenom stå ett par unga flickor i vita förkläden med ångande kaffe. De hjälpa till vid Röda korset. Järnvägstjänst står det på bindeln om armen. De springa med rykande kaffe längs efter tåget för att se efter, om det är soldater med, som behöva förfriskning. På varenda station utefter hela denna väldiga banlängd stå unga flickor, vid varje tåg erbjudande sina tjänster till vän och flende. Det är det enda som påminner en om kriget under färden mellan de vidsträckta åkrarna, i vilkas refflade, djupa mylla det nya årets gröda sover.

Jag kommer till en liten hessisk by. Går vidare till fots från by till by. Överallt pågår jordbruksarbetet. Allt vad händer har är ute. Skinande av ordning och renlighet ligga byarna med sina röda, höggavlade hus. Skinande stå stall och ladugård. Nog saknas på de flesta ställen husbonden, sonen, drängen, men husmodern sköter arbetet med de yngsta tjänarnas hjälp.

I jordkällrarna ute i trädgårdarna ligga rotfrukterna och de röda kålhuvudena ordentligt uppradade för vinterbehovet. Lantbrukarens hustru står på en viktig post och hon vet det.

— — —

Samma korrespondent skriver:

Vem har inte hört talas om de bildade kvinnor, som nu i alla de av kriget hemsökta länderna organisera och verka för att minska nöden och eländet, för att mätta miljoner hungrande, för att sköta sjuka och giva friska arbete, vem har inte hört talas om dem, och vem beundrar inte deras handlingskraft och intelligens?

Men det är inte om dessa kvinnor jag skulle vilja säga några ord, utan om de ensamma, de som leva i de små förhållandena, långt borta i avlägsna trakter, de som icke hava någon make, ingen fader, ingen broder med i kriget, de som icke hava tillfälle att organisera, att ordna och verka.

Jag vet ej vem som först omsatte den förträffliga tanken i handling, men den blev handling. Ensamma kvinnor, som själva icke hava några anhöriga, taga vid regementena reda på, vilka soldater, som icke hava föräldrar eller andra nära anförvanter, vilka som draga ut utan att vara föremål för någons omsorg och kärlek, ensamma som de. De få namnen på dessa ensamma, som de icke känna, som de aldrig lära känna och så välja de ut en eller par till sina soldater, att vara bärare av deras välönskningar för fosterlandet. De ha namnen på dessa okända adoptivsöner och nu skicka de dem gåvor, sticka och sy åt dem. I ersättning kommer allt emellanåt ett brevkort från fronten med tack. Jag läste nyligen ett sådant brevkort till en okänd moderlig vän: "Hjärtligt tack för er godhetsfulla sändning med varma yllesaker. Vet ni, vad som hände? Fältposten kom. Ingen hade något paket. Endast jag! jag! Den fader- och moderlöse. Jag fick från er det första paketet i mitt liv." — Åtta dagar senare stupade han. En kamrat meddelade henne det och en ensam kvinna grät över honom, som hon aldrig känt, och som dock utgjorde det stora levande bandet, som förenade hennes undangömda tillvaro med fosterlandets stora sak. Hon, som aldrig själv varit mor...

Ytterligare ett dokument till handlingarna.

Vi ha i dagarna hugnats med ett för kvinnorörelsens historia högst värdefullt aktstycke, ytterligare ett dokument till de handlingar, som komma att utgöra vår "blåa" bok — nej, *svarta* bok, ty svart är den för visso.

I och för sig ett sorgligt vittnesbörd om sinnesriktningen hos dess upphovsmän, bör aktstycket i fråga till sitt fulla värde uppskattas av dem, mot vilket det är riktat, ty bättre vapen i vår strid för rättfärdigare förhållanden människorna emellan kunna svårligen våra motståndare bjuda oss.

Vi, som driva den satsen, att allt konstlat särskiljande av "manligt" och "kvinnligt" varit till skada icke blott för kvinnornas egen fria utveckling utan även för männen, som makten haft och hava, och framför allt för barnen, som skola taga arv efter oss vuxna, vi behöva i dessa yttersta tider icke spilla ett enda ord mer på teoretiska utredningar angående vårt eget eller mannens väsen. Männen själva förse oss genom sina *handlingar* med vad vi behöva av bevis för vår sats.

Det åsyftade dokumentet utgöres av ett uttalande från läroverkslärarnas riksförbunds deputeradeförsamling beträffande kvinnors tillträde till vissa lärartjänster vid statens läroverk.

Uttalandet inledes med följande kategoriska påstående: "Det är först och främst tydligt, att icke något som helst statsintresse fordrar kvinnans inträde som lärare vid de allmänna läroverken, då ingen med fog kunnat påstå, att läroverken skulle vinna något vare sig i uppfostrings- eller undervisningshänseende på en sådan anordning."

Den oinvigde, som läser denna inledning och vad som därpå följer, måste naturligtvis få den uppfattningen, att lärarna anmodats att yttra sig om önskvärdheten och lämpligheten av kvinnors anställning vid gosslläroverken, *innan förslag till grundlagsändring, som möjliggjorde sådan anställning, förelades Sveriges riksdag!* Men var och en, som har sig bekant, att 1909 års riksdag — vi leva i nådens år 1915 — genomförde denna grundlagsändring, bör också kunna förstå, att "någon" (till och med åtskilliga) "med fog kunnat påstå", att läroverken skulle vinna, eller åtminstone ej förlora, på en sådan anordning — eljes hade väl trots motståndarna, som naturligtvis funnos då som nu, grundlagsändringen icke blivit genomförd. Att det nu, sex år efter denna grundlagsändring, gäller att yttra sig om det förslag till närmare bestämmelser för kvinnors anställning vid statsläroverken, som den av Kungl. Maj:t tillsatta lärarlönenämnden framlagt — det tycks inte riksförbundets deputeradeförsamling haft klart för sig. Åtminstone framgår det inte av aktstycket i fråga. Tvärtom fullföljer deputeradeförsamlingen så gott sig göra låter sin självtagna uppgift som utredare av "kvinnans" (!) lämplighet icke blott som läroverkslärare utan som undervisare och uppfostrare över huvud taget. Resultatet av dess undersökning blir, att både den erfarenhet, som finns, och ännu mer den, som inte existerar, pekar däråt, att det "på lika starka eller starkare grunder kan påstås, att kvinnans användning inom läroverken som adjunkt eller lektor för läroverken vore mindre gynnsam, som att hon på detta verksamhetsområde skulle vara likvärdig med mannen" — varför den illustra församlingen också helt och hållet avstyrker förslaget i fråga.

Var i detta aktstycke uppenbarar sig den så högt prisade manliga överlägsenheten i intelligensen? Var det logiska tänkandet, sinnet för realiteter etc., alla dessa egenskaper, som männen i alla tider förklarat vara utmärkande för dem själva och obefintliga hos oss kvinnor? Om vi nu med ledsnad måste konstatera, att allt detta

Södra K. F. U. K. och arbetslösheten.

En ovanlig fabrik.

En gren av det nödhjälpsarbete som organiserats av kvinnor och som i hög grad är ägnat att påkalla allmänhetens uppmärksamhet och intresse är den verksamhet som Södra K. F. U. K. satt i gång, och som ger sysselsättning åt ett 100-tal arbetslösa flickor. Kristiderna ha, som vi alla veta, åvägabragt en stagnation på åtskilliga områden, med ty åtföljande arbetslöshet, och de kvinnor som satt sig i spetsen för nödhjälpsarbetet ha träffat problemets kärna genom att lägga huvudvikten vid att skaffa de hjälpsökande arbete och inte underhåll, vilket senare måste kännas i någon mån kränkande för dem som hittills försörjt sig genom ärligt arbete, men på grund av vidriga omständigheter gått detta förlustigt.

De riktlinjer efter vilka Södra K. F. U. K. startat sin hjälpverksamhet kunna därför betraktas såsom synnerligen sunda. De äro den grund på vilken all hjälpverksamhet, för att kunna bli effektiv, måste byggas. Det är en art av hjälp, som inte kan undanstökas i ett flyktigt ögonblick, utan fordrar tankearbete, intresse och organisationsförmåga, men som därför blir så mycket mera omfattande i sina verkningar.

Södra K. F. U. K. har redan länge haft sina försänkningar bland industriarbeterskorna, och när kristiden gjorde sig kännbar, inbjöd föreningen arbeterskorna till ett överläggningsmöte, där olika planer till arbetsmöjligheter lades fram. Då en massa kvinnor som arbetat inom tobaksindustrien blivit entledigade, och det i första hand gällde att dra försorg om dessa, tog fru Agnes Ingelman initiativet till startandet av en påsfabrik, enär detta slag av arbete måste vara särskilt lämpligt för dem, vilka ägnat sig åt en sysselsättning som fordrar händighet och fingerfärdighet.

Tobakstrusten upplät lokaler med fri värme och upplysning i sina lagerrum vid Brännkyrkagatan 45. Här sysselsättas nu 70 arbeterskor i ljusa, väl uppvärmda salar, som på den besökande göra ett mycket gott intryck. Väggarna äro målade i en ljusgrön ton, fönsterna äro försedda med orangegula gardinkappor och vid de långa borden sitta unga flickor med pappmaterial och stora klisterskålar framför sig, medan fingrarna ivrigt rulla, skära, klippa och klistra de olika föremål som tillverkas. Fabrikens föreståndarinna, fröken Murray, har varit statens slöjdinspektris i Amerika och besitter därför en stor sakkunskap, och under henne arbeta två fackutbildade verkmästare.

Idén med påsfabrikationen, som var första anledningen till fabrikens startande har man mer och mer börjat slopa på grund av att den betalar sig så dåligt, och har man i stället ägnat sig åt tillverkningen av flugfångare, vattentäta turistbägare, skrivbordsunderlägg, kartonger, diverse småsaker samt något som i särskilt hög grad torde komma att ådraga sig husmödrarnas uppmärksamhet, nämligen en av hemkonsulenten fröken Thora Holm uppfunnen, ny typ av koklåda, i vilken man till och med kan grädda bröd. En annan sak, som blivit så omtyckt att den blir såld lika snabbt som den hinner tillverkas, är de orientaliska pärlorna, vilka begagnas som prydnadssaker åt barn och ungdom.

Flickorna arbeta på ackord och statistiska tabeller över arbetet visa hur yrkesskickligheten stiger. I samband med fabriken är skolkök anordnat och här få arbeterskorna frukost och middag, varjämte i en annan sal ända upp till 600 arbetslösa dagligen inta sina måltider. Ett liknande skolkök är inrymt i en mindre lokal på Götgatan, och i Föreningens lokal på Östgötagatan pågår den sedan flera år tillbaka startade husmoderskolan, där 26 elever mottagas och utbildas till dugliga tjänarinnor.

Detta är de yttre konturerna av det arbete som organiserats. Det inre syftet och den bärande principen är inte bara att utbilda yrkesskickligheten, utan att även ge individen det moraliska stöd, som var och en behöver i kampen för tillvaron och som kommer till stånd genom sammanhållning, möten och intellektuella förströelser. I påsfabriken har en klubb bildats som sammanträder en gång i veckan och då hålles föredrag samt idkas sång och musik. Även K. F. U. K. som sådan anordnar olika sammankomster och programmet för dessa uppgöres för varje kvartal i samråd med arbeterskorna själva, som också äro representerade i föreningens styrelse. Fru Ingelman hade fått det allra bästa intryck av de unga arbeterskor som voro anställda vid fabriken och särskilt hade hon fäst sig vid det draget, att ingen enda visade någon bitterhet över de förhållanden, som nu med sådan tyngd drabbat hela deras kår. De mötte motgångarna med stum resignation och grepo ivrigt det arbete som erbjöds.

Men liksom allt ideellt i världen är även Södra K. F. U. K. till en ganska väsentlig grad beroende av det materiella goda, ty utan medel kan den ju inte existera. Föreningen saknar nämligen alla fonder. Den har av Stockholms stad 800 kr. om året, till husmoderskolan betalas 4,000 och till nödhjälpsverksamheten 1,000 från drottningens centralkommitté. Tobakstrusten har endast upplåtit lokalerna till 1 juni och då kan man förstå att föreningen arbetar under ganska osäkra förhållanden.

Emellertid kunde nog litet var draga sitt strå till stacken genom att köpa av de saker som tillverkas och därigenom bidraga till en ökad omsättning. Då kunde det ju vara hopp om att fabriken i framtiden skulle komma att bära sig, ehuru detta till en del försvåras genom den ofta ombytta arbetskraften. Principen är ju att skaffa arbete åt arbetslösa och om platser eller anställningar erbjudas, är det flickornas skyldighet att antaga dessa och lämna plats åt nykomlingarna. Men detta måste givetvis i sin mån inverka på den uppdrivna yrkesskickligheten som först efter träget arbete och vana uppnås. Samlingsrummet står tyvärr ännu tomt med kala väggar och de som ha fyllda vindar och förrådsrum kunde uträtta en god gärning genom att skaffa flickorna en smula vardagstrevnad och hemkänsla i det rum där de kunna vila ut under middagsrasten.

Skulle inte den privata välgörenheten vara tillfyllest för att upprätthålla det arbete som genom Södra K. F. U. K:s handlingskraftiga medlemmar satts i gång, får man hoppas att staten ingriper och räddar detta verk från att splittras av tillfälligheternas stormar, ty en fabrik, där arbetsglädje och samhörighet råder, och som är baserad på en grundval av idealitet och människokärlek, är en så pass ovanlig företeelse, att den icke borde få nedläggas av brist på medel, utan snarare utvidgas i den mån de ledandes tid och krafter det medge.

G. H. E.

värdefulla där tyvärr icke är tillfinnandes, så måste vi med verkligt bekymmer bekänna, att vi där sakna, vad vi skatta ändå högre: det manliga modet och självkänslan, som förbjuder användandet av annat än blanka vapen och öppen, ärlig strid.

Att lärarna vid de allmänna läroverken icke äro hågade att om platserna vid dessa konkurrera med kvinnliga aspiranter, det visste vi förut, och det kan ju ingen förmena dem rätten att säga ifrån. Men då de under fåfänga försök att dölja sig bakom statsnyttans breda rygg och alltjämt skjutande denna som en säker sköld framför sig icke sky att med obevisade påståenden och generella antaganden som projektiler anfalla kvinnorna som undervisare och uppfostrare över lag, då ha de sannerligen icke mycket kvar av manlighetens mantel att drapera sin mänskliga skröplighet i.

Eller vad skall man säga om följande passus i det märkliga aktstycket: "Det torde också kunna sägas, att kvinnan i åtskilliga ämnen (t. ex. matematik och språkens grammatik) och i avseende på att upprätthålla vissa fordringar på resultat i studierna icke visat sig mannen jämnbördig, liksom att kvinnan även på undervisningens område är mannen underlägsen i fråga om initiativ och självständighet."

Varpå stödja sig hrr lärare i dessa sina förmodanden och påståenden? På officiella uttalanden av de enda, som äga befogenhet och sakkunskap att yttra sig i frågan: Kungl. överstyrelsen, censorerna vid studentexamen, inspektorer eller föreståndare för enskilda flick- och samskolor, eller andra auktoriteter? Ingalunda. De veta, såväl som vi, att sådana för lärarinnekåren graverande uttalanden icke existera. Vi veta däremot, och kanske också hrr lärare, att uttalanden i *motsatt* riktning förefinnas och hänvisa intresserade till lärarlönenämndens betänkande band 2.

Att de citerade orden väckt allmän indignation i lärarinnekretsar, är ju helt naturligt, och man har också från detta håll offentligt protesterat emot dem. Att Stockholms lärarsällskap instämmer i deputeradeförsamlingens uttalande utan att — åtminstone så vitt man av tidningsreferat kunnat döma — i denna punkt reservera sig, förbättrar icke saken. Frånräknat en anonym uppsats i en Stockholmstidning, undertecknad Läroverkslärare, har från manligt lärarhåll icke någon offentlig gensaga inlagts mot *tillvägagångssättet* att med *obestyrkta uttalanden förklena* yrkeskamrater eller vem det vara månde. Man skulle dock tycka, att föreståndarna för de enskilda flick- och samskolorna vore närmast till att härvidlag taga till orda. Man har väntat det — och väntar förgäves.

Är det underligt, om djup förstämning griper oss kvinnor vid en i detta fall verkligen oväntad erfarenhet? Att män, som tagit ungdomens uppfostran och undervisning till sin uppgift och som därtill göra anspråk på att vara den högre bildningens målsmän i vårt land, icke sky att med alla medel söka bibehålla och fördjupa klyftan mellan "manligt" och "kvinnligt" arbete, är i och för sig något så betänkligt, att det betager oss all glädje över att ha fått rätt och vår sats om skadan av allt konstlat särskiljande av "manligt" och "kvinnligt" så till fullo bekräftad.

Här föreligger ännu ett av de många tidens tecken, som tyda på att denna ensidigt manstyrda värld håller på att ställa sig på huvudet. De, som i sina förtvivlade försök att få den illa åtgångna fålen på fötter igen fortfara att som hittills våldsamt dra i *ena* tygeln, allt under det de envisas att låta den andra vara overksam, de äro ju på förhand dömda att misslyckas. Nej, ett kraftigt tag från *båda* sidor är tydligen av nöden — läget är i varje fall betänkligt nog.

Är man verkligen naiv nog att tro, att kvinnor, som känna sitt medborgaransvar, men ännu vänta på sin fulla medborgarrätt, skola låta sig avspisas av än så många inkompetensförklaringar från manligt håll? Vi ha nu fått nog och övernog av dem. Vi avvisa en gång för alla allt obehörigt förmyndarskap och kräva rätten till fri tävlan med männen på alla arbetsområden, dit vår håg och våra anlag kunna peka. De sista hindren för denna vår frihet skola förr eller senare falla. Det vore hedrande för den manliga intelligensen, om männen kunde inse detta, och hedrande för den manliga karaktären, om de handlade i enlighet med sin övertygelse.

Dixi.

Torshälls kvinnliga trädgårdsskola
LEKSAND.

8:de kursen för ord. elever 1 april—31 okt. Extra elever på kortare tid. Prospekt och ref. på begäran.

Lillie Landgren. *Märta Philip.*

Arbetet ute i landet

Alby F. K. P. R. hade offentligt möte i Ange den 14 och i Alby den 15 febr. med föredrag av fru Augusta Widebeck om "Kvinnorna inför det nuvarande tidsläget".

Hälsingborgs F. K. P. R. hade den 12 febr. årsmöte å hotell Continental, varvid års- och revisionsberättelsen upplästes och godkändes. Därefter företogs val av styrelse, varvid hela den avgående styrelsen återvaldes: fru Kristina Borg, ordf., d:r Hanna Christer-Nilsson, v. ordf., fru Sigrid Björkman, fröken E. Bölling, sekr., fröken O. Francke, kassör, fruarna L. Månsson och Högstedt-Olsson. Suppleanter fru A. Fagerström och fröken S. Wennberg. Till revisorer återvaldes fröknarna L. Deshayes och S. Grevillius samt till deras suppleanter fröken E. Læestadius och E. Witt. Fröken E. Bölling gav därefter en livlig och intressant redogörelse för centralstyrelsemötet i Stockholm. Musik för piano och fiol utfördes av fröken Löfgren och hr Gösta Fogelberg, och mottogs med stort bifall. Skollärare Herlin uppläste på sitt utomordentligt roliga sätt en humoristisk berättelse av Wranér, vilken väckte stor munterhet bland den talrika publiken.

Karlstads F. K. P. R. hade onsdagen den 10 febr. sitt första samanträde för terminen, till vilket medlemmarna synnerligen talrikt infunnit sig. Programmet för aftonen upptog redogörelse för centralstyrelsemötet 1915 samt diskussion — som blev synnerligen livlig — över ämnet: "Hur bör rösträttsföreningen leva och arbeta under 1915?" Man beslöt att under våren återupptaga det bildningsarbete, som föreningen igångsatte 1907, men som sedan tynade av. Både den boksamling, som då inköptes för medel tecknade av föreningsmedlemmarna, och inte minst den då vunna erfarenheten om arbetets planläggning ville man nu draga nytta av.

Efter sammanträdet voro de närvarande av styrelsen inbjudna på te med hembakat dopp. 50 prenumeranter på tidningen antecknades vid mötet.

Kilafors-Hanebo F. K. P. R. hade lördagen den 13 febr. ett offentligt möte med ett varmhjärtat, humoristiskt föredrag: "Kvinnorna inför det nuvarande tidsläget", av fru Augusta Widebeck, som godhetsfullt ställt sina krafter till förfogande. — Den 17 febr. hade föreningen ordinarie årsmöte med styrelseval. Till ordf. och centralstyrelsemedlem valdes fru Anna Tybell, till v. ordf. och centralstyrelsesuppleant fru Anna Skogsberg, till kassaförvaltare fru Anna Thunér, till sekr., fröken Beda Sandelin, till vice sekr., fröken Cecilia Axlund. Årsredogörelse upplästes. Föreningen har under 1914 haft 2 styrelsesammanträden och 8 föreningsmöten. Föreningsmötena hava tillika varit studieaftnar med kortare anföranden i sådana ämnen som landstingens sammansättning och uppgifter, riksdagens sammansättning och arbetssätt m. m. Fru Anna Tybell redogjorde för centralstyrelsemötet. Med anledning av centralstyrelsemötets uttalande, att lokalföreningarna själva skulle få avgöra lämpligheten av att medverka vid lösningen av sådana humanitära frågor, som särskilt intressera kvinnorna, som t. ex. nykterhetsfrågan och fredsfrågan, ansåg sig föreningen ha rätt att besluta instämma med de föreningar i kommunen, som uttalat sig för det lokala vetot. Beslutet fattades enhälligt.

Kristianstads F. K. P. R. hade den 3 febr. anordnat ett samkväm, vartill allmänheten inbjudits. Föredrag hölls av fru Anna Heurlin från Lund över: "Leonora Christina Ulfeldt". Under en paus i det intressanta och innehållsrika föredraget sjöng fröken Gerda Sporrström en psalm, diktad av Leonora Christina Ulfeldt i fängelset. Efter föredraget vidtog samkväm med tesupé, sång och musik. Den angenämaste stämning rådde och samkvämet var talrikt besökt.

Lysekils F. K. P. R. samlades till möte å Grand hotell den 23 januari. Där beslöts, att sekreteraren å föreningens vägnar skulle underskriva den petition om tillfälligt rusdrycksförbud, som Vita bandet skulle framlägga inför konung och riksdag. Vidare bestämdes, att föreningen skulle fortsätta med sitt förra hösten påbörjade arbete att förfärdiga babyutstyrslar, vilka sedan av stadens barnmorskor skola få utdelas till behövande. Efter mötet vidtog samkväm med tédrickning.

Malmö F. K. P. R. hade den 8 febr. sitt första sammanträde för året, då ordf. redogjorde för centralstyrelsemötet och för Kvinnornas uppbåds verksamhet i Malmö. Ett från Vita Bandet inkommet förslag angående föreningens deltagande i kvinnornas stora förbudspetition avslogs, enär det ansågs överflödigt att föreningen deltog, då centralstyrelsen uttalat sin anslutning. Däremot ville man understödja Vita Bandets arbete på att söka utverka lokala restriktioner i rusdryckshanteringen i sådan riktning, att de understöd, som under kristiden utdelas, ej må ödeläggas på sprit.

Motala F. K. P. R. hade d. 15 febr. sitt andra sammanträde under året. Ordföranden uppläste delar ur sista cirkuläret. L. K. P. R:s stadgeändringsförslag antogs och likaså godkändes den av sekreteraren upplästa årsredogörelsen. Centralstyrelsesuppleanten, fröken Wijkmark, som i år bevistat centralstyrelsemötet, höll en redogörelse därför, som med stort intresse åhördes. Fru Törnkvist, v. ordf. talade om vikten av att kvinnorna deklarerade och hänvisade till en artikel i ämnet, som hon fått införd i tidningen Motala. Nämnda tidning har utlovat en "Kvinnornas spalt", vilken även står till F. K. P. R:s förfogande. Föreningen planerade en Fredrika-Bremer-afton som allmänt möte och beslöt återupptaga studiecirklarna.

Norrköpings F. K. P. R. hade den 25 januari allmänt möte med arbetsafton för Landstormen. Sedan föreningsangelägenheterna dryftats vidtog arbetet. Det är huvudsakligen genom förfärdigandet av varma hand- och fotbeklädnader, som föreningen bidrager med sitt strå till stacken. Material och modeller tillhandahållas medlemmarna. De färdiga arbetena komma sedan att överlämnas till Kvinnornas uppbåds landstormsavdelning. — Té serverades under en paus i arbetet. Till aftonens trevliga stämning bidrog vidare en föreningsmedlem genom underhållande uppläsning.

Sandvikens F. K. P. R. hade den 17 febr. ett talrikt besökt möte. Sedan en del föreningsangelägenheter ordnats, läste fröknarna Hanna Eldh och Maja Olsson tillsamans en dikt av Karlfeldt och fröken Lilly Nilsson en av Frödings "Värmlandspaschaser". En novell av Elin Wägner, "På ålderdomens bänk", lästes av fröken Astrid Eriksson. Till sist höll fröken Mia Ljungqvist ett synnerligen intressant föredrag över "Kvinnan förr och nu". De närvarande hade en angenäm afton.

Skara F. K. P. R. höll den 11 februari sitt årsmöte, varvid val av styrelse förekom. Den förutvarande styrelsen omvaldes och utgöres av följande medlemmar: fröken Clara Wallmark, ordf., fru Jenny Velander, v. ordf., fru H. Haldin, sekr., fru H. Torgny, v. sekr., fru L. Appelgren, kassaförvaltare, fru E. Lundquister, fru I. Larson och fru L. Holmquist. Till revisorer utsågos fru H. Silfverhjelm och fru N. Ödberg.

Stockholms F. K. P. R. hade tisdagen den 23 febr. sammanträde i K. F. U. K:s lokal. Sedan centralstyrelsens förslag om stadgeändring behandlats såväl som det på föregående möte antagna förslaget om ändring av Stockholmsföreningens stadgar, höll seminarieadjunkten fröken Anna Sörensen föredrag om Lärarelönenämndens löneprinciper, varpå en livlig diskussion följde.

Söderköpings F. K. P. R. hade den 11 febr. möte och samkväm å Hushållsskolans lokal. Sedan medlemmarna uttalat sitt bifall till L. K. P. R:s stadgeändring uppläste ordföranden ett tacksamhetsbrev från ordföranden i Kvinnornas uppbåd för barnkläder emottagna att utdelas till nödställda familjer. Därefter redogjorde fru Malla Grönlund för senaste centralstyrelsemötet. Sedan beslut fattats att under den kommande tiden till förmån för Landstormen anordna s. k. stickaftnar i familjerna tvänne gånger i månaden, vidtog ett angenämt samkväm.

Västerås F. K. P. R. hade måndagen den 25 januari ett talrikt besökt föreningsmöte, därvid ordf. fru Nina Andersson redogjorde för Landsföreningens 12:te centralstyrelsemöte. Därefter beslöt föreningen, att under februari—mars anordna en sömnadskurs för kvinnor ur arbetsklassen, för att under nuvarande tryckta tider bringa hjälp och undervisning åt mindre bemedlade. Vid lektionerna, som skulle pågå två kvällar i veckan under cirka 8 veckor, skulle föreningsmedlemmar hjälpa till. Intresset var mycket stort för saken, och gåvor i form av tyger och penningar anmäldes.

Örebro F. K. P. R. höll ordinarie möte den 2 februari, då ordf. fru Elsa Perselli på ett instruktivt och medryckande sätt redogjorde för centralstyrelsens förhandlingar. Efter rapportens avlämnande bringade föreningen fru Perselli sin hyllning. — I anslutning till en från Vita Bandet inkommen skrivelse, beslöt föreningen instämma i kravet på rusdrycksförbud under nu rådande kristid. Vad beträffar ett tidigare inkommet förslag, att till förmån för Kvinnornas uppbåd anordna en aftonunderhållning, meddelades att detta nu vore obehövligt på grund av den oväntade stora penninggåva, som ställts till "Uppbådets" förfogande. Mötet som var anordnat som samkväm, omväxlade med arbete för Landstormen, musik av fröken Borell och solosång av fröken Dyberg. Ordf. slöt det hela med en varm maning till de närvarande, att till nästa möte söka värva var sin nya medlem åt föreningen.

Samkvämsaftnar i Stockholm.

Stockholms F. K. P. R. har på initiativ av fru Hilda Sachs beslutat att en gång i månaden anordna samkvämsaftnar i syfte att föra föreningens medlemmar i närmare kontakt med varandra. Dessa samkväm komma att äga rum den andra måndagen i varje månad kl. halv 8 e. m. i Margareta hushållsskolans lokal, Drottninggatan 71 A med början den 8 mars. För att samvaron ej blott må bli "til lyst", utan även ett rikare tankeutbyte äga rum, komma diskussioner att anordnas. Varje deltagare har att erlägga en summa av 50 öre, i vilket pris även inberäknas te med bröd. Föreningsmedlemmar äga frihet att till samkvämsaftnarna medtaga gäster, och de medlemmar av F. K. P. R. i landsorten, som vid nämnda tillfällen befinna sig i Stockholm, äro hjärtligt välkomna.

Stockholms F. K. P. R:s arbetsaftnar

pågå alltjämt och komma sannolikt att fortsätta t. o. m. mars månad. Varje torsdag afton kl. halv 7 e. m. samlas föreningsmedlemmar å Rösträttsbyrån till arbete, och önskligt vore att återstående arbetsaftnar blevo talrikt besökta. Underhållning i form av högläsning eller något kort föredrag äger varje gång rum. Modeller till olika praktiska och varma ylleplagg finnes till påseende; garn, stickor eller virknålar tillhandahållas även.

STADENS OCH ORTENS MEST ANLITADE ANNONSORGAN
SÖDERTELGE TIDNING
STADENS OCH ORTENS MEST SPRIDDA TIDNING
ALLM. T. 231 O. DEHN RIKS T. 23
Allt slags civiltryck utföres väl och punktligt samt till mycket moderat pris.
GYNNA SÖDERTELGE TIDNINGS TRYCKERI!

Meddelanden från V. U.

1. Den 20 februari utgick tiden för insändande av årsberättelser, m. m. till L. K. P. R:s sekreterare. 60 föreningar hade då insänt berättelser, alltså knappt en tredjedel av samtliga till L. K. P. R. anslutna lokalföreningar. Detta resultat måste, i betraktande av de enträgna uppmaningar, som vid flera tillfällen riktats till föreningarna, få anses synnerligen dåligt. Varje föreningsordförande bör därför tillse, att årsberättelsen, där så ej redan skett, *ofördröjligen* insändes till L. K. P. R:s sekreterare.

2. F. K. P. R:s styrelser påminnas att vid nästa föreningsmöte upptaga den av Centralstyrelsen vidtagna stadgeändringen till behandling.

3. Utgivandet av fru Emilia Broomés "Kvinnorna och freden" har på grund av förf:s strängt upptagna tid måst uppskjutas.

Samhällsupplysning.

Ystads F. K. P. R. har under tiden 8 febr. — 25 mars anordnat en kurs i samhällslära, som lovar att bli både instruktiv och givande. Bland de olika föredrag, som komma att hållas, märkas: Skattelagstiftningen av jur. stud. fröken Elisabet Nilsson, Äktenskapslagstiftningen av jur. kand. fru Anna Wicksell samt Fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen av folkskoleinspektören M. Strandberg.

Kursen tog sin början den 8 febr. i elementarläroverket för flickors högtidssal. Sedan de närvarande unisont sjungit Stenhammars Sverige, höll Ystads F. K. P. R:s ordf., fru Maja Strandberg, ett kortare anförande, vari hon angav kursens ändamål och även framhöll betydelsen av kvinnornas insats i det samhälleliga livet. Sedan fru Strandberg förklarat kursen öppnad, lämnade hon ordet åt läroverksadjunkten Fredborg, som enkelt och lättfattligt utvecklade sitt föredrag om Hur riksdagen arbetar. Föredraget mottogs med livliga applåder av kursdeltagarna, som uppgingo till ett antal av 180 personer, däribland även en del män.

Kvinnor i kommunalförvaltningen.

I *Köpings barnavårdsnämnd:* fru Emelie Johansson.

I *Västerås fattigvårdsstyrelse:* 2 medlemmar och 7 vårdare.
I *folkskolestyrelsen:* 1 medlem.
I *fosterbarnsnämnden:* 7 medlemmar, varav en är ordförande.
I *pensionsnämden:* 2 medlemmar och 2 suppleanter.
I *arbetarinstitutets styrelse:* 1 medlem.
I *livsmedelskostnadskommittén:* 2 medlemmar.
I olika *donationsnämnder:* 3 medlemmar.

I *Ardala pensionsdistrikt* har fröken Eva Adelswärd förordnats till ordförandesuppleant.

Den internationella socialdemokratiska kvinnodagen äger rum den 7 mars och kommer i år att ägnas åt Freden.

Också en protest.

En amerikansk tidning berättar, att när kvinnorna började studera medicin, protesterade en känd läkare häremot av det skälet, att han kostat en stor penningsumma på sina studier och han skulle med all säkerhet icke gjort det om han vetat, att läkareyrkets anseende skulle komma att minskas genom kvinnors tillträde till detsamma.

Gynna Rösträtt för Kvinnors annonsörer!

Advokatfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER
Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) **Stockholm.**
FAMILJERÄTT
(Arvs- och Äktenskapstvister, Boskillnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag.
FERM EXPEDITION. MODERAT ARVODE

ÄKTA Schweizer-Broderier
i Rober, Blustyg, Brodyr i längder, säljas
otroligt billigt.
SVENSSONS IMPORTFIRMA
Kungstensgatan 59
2 halvtrappor. Andra huset från Upplandsgatan.

Husqvarna Symaskiner
Lika bra och bättre än de bästa utländska i afseende å konstruktion, hållbarhet, samt lätt och tyst gång. Prisbilliga.
Obs.! Förmånliga afbetalningsvilkor.

Stockholms Ritkontor
rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.
Huvudaffär: **DROTTNINGGATAN 30.**
Filialer: **Humlegårdsgatan 11, S:t Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.**

Hyg. Ansiktsbehandling
med elektr. vibration och ljusbad, borttagande av finnar, pormask, fräknar. **Missprydande hår** med **elektrolyse. Fotbehandling.** Röda händer behandlas. **Manicure.**
Adèle Elméen,
48 Upplandsgatan, 1 tr.
R. V. 824, Allm. 28091.

Maskinmärkning Hålsömnad
utföras väl uti
ELIN MADÉNS MÄRKNINGSATELJÉ,
12 Lilla Vattugatan, hörnet av Brunkebergstorg.
Riks Tel. Norr 311. Allm. Tel. 119 05.

Från vår läsekrets.

Inga biograf- och konditoribesök.

Livligt tilltalad av förslaget i 1 februarinumret av Rösträtt för Kvinnor om bidrag till L. K. P. R:s resetalarefond, ber undertecknad att få påminna om en redan existerande fond, som säkert också behöver bli ihågkommen. Jag menar den förra året bildade fonden "Klara Lindhs minne".

Det kan tyckas, att tiden är olämpligt vald för sådan extra beskattning, som de här framkomna förslagen avse, och att pengarna kunna användas bättre på annat håll. Den som, åtminstone i huvudstaden, kastar en blick in på en biograf eller i ett konditori skall ofelbart få det intrycket, att somliga pengar k u n n a användas "bättre". För en bråkdel, av vad kvinnorna lägga ner på dessa ställen, skulle vi kunna avlöna många resetalare och hålla många tidningar. Jag ber därför att få föreslå: inga biograf- eller konditoribesök, utan i stället ett bidrag till "Klara Lindhs minne". Skulle icke Rösträtt för Kvinnor vilja redovisa även för dessa medel?

Rösträttsvän.

Rösträtt för Kvinnor skall med nöje villfara denna önskan och vill uttala den förhoppningen att båda förslagen måtte vinna livlig anklang över allt i landet.

Red.

Rösträtt för Kvinnors

femte nummer för 1915 innehåller bl. a.:

Kvinnornas insats i det kommunala arbetet.
»Om de tege skulle stenarna ropa.» Av *Ellen Hagen.*
Inför årets stadsfullmäktigval.
Köket räddar fäderneslandet. Av *Signe Wollter-Pfister.*
Den nya äktenskapslagstiftningen. Av *jur. kand. Anna Wicksell.*
Bara skicklighet. Av *Frigga Carlberg.*
Ännu ett dokument till handlingarna. Av *Dixi.*
Södra K. F. U. K. och arbetslösheten. Av *G. H. E.*

AFFÄRSREGISTER

Bad-Caféet
Malmtorgsgatan 3
Rekommenderar sina goda frukostar, middagar och supéer till moderata priser.
A. T. 97 74. Vördsamt **Ch. Skoglund.**

Obs. Syster Frideborgs
Sjuksköterskebyrå
Även Sjukhem
R. t. Vasa 99. **Kungstensg. 22,** 1 tr. A. t. 286 72.

Anna Lindgrens HEMBAGERI
Gamla Stockholmsgatan 11, Södertelje
Rekommenderas.
Södertelje Allm. Tel. **674.**

Ivar Grönqvist
HERR- & DAMSKRÄDDERI
Östermalmsgatan 25-27 (Hemgården). Allm. tel. 260 02
Utför beställningar och reparationer av alla sorters Herr- och Damkläder till billiga priser.
Beställningar utföras även när tyg tillsläppes.

E. H. Karlssons
BEGRAFNINGSBYRÅ
29 Klara N. Kyrkogata (2:dra huset fr. Kungsg.) ombesörjer begrafningar. Order från landsorten expedieras skyndsamt. A. T. 84 09. Riks N. 7 09.

Vaxholms Hotell
rekommenderas, inackordering mottages.
Vördsammast AUGUSTA KARLSSON.

Rättegångar
bouppteckningar, arvstvister, boskillnad, äktenskapsförord, lösöreköp, testamente, skilsmässor, barnuppfostringsmål, inkasseringar m. m. utföras fort o. billigt av
VÄRMLANDS ADVOKAT-INKASSOBYRÅ
R. T. 87 12. **Götgatan 33,** III tr. A. T. Br. 29 00
Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

SKÅNSK MAT
Pensionat Malmgren
Olovsgatan 3, 2 tr.
God och billig hel- och måltidsinackordering på kortare eller längre tid. Allm. Tel. 142 56.
Skånsk Fru.

Ovanligt billiga priser!
Till och med den 1 Juni. Från 2 kr. pr dussin.
Ny modern fotograf-salong **KRONAN**
har i dagarna öppnats i **Folkungagatan 12 A, 1 tr.** Välgjort arbete, prima material och reel behandling utlovas. Förstoringar billigt!

Damhattar
pressas, tvättas. Tagel- och fiät. hattar sys om efter nyaste modeller. Panamahattar tvättas omsorgsfullt. Kom i tid.
HATTFABRIKEN
Klara Östra Kyrkogata 5, 1 tr.

Barnmorskan
Karin Kindvall
Roslagsgatan 20, Stockholm.
Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.
Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 224 45.

DAMERNAS
speciella uppslagsbok, oumbärlig för alla åldrar, erhålles då **Kr. 1.30** insändes i postanvisning till
SVENSKA BOKEXPEDITIONEN
STOCKHOLM C.

SKODON
köpas ovillkorligen fördelaktigast hos
Fabrikslagret RECORD
32 Gamla Kungsholmsbrogatan 32 — Stockholm.

EDLA SEVERINS SYATELIER
för finare klädningar och blusar.
Hornsgatan N:o 26, 2 tr. t. v.
Allm. Tel. Söder 53 43. STOCKHOLM.

Frida Janssons
HEMBAGERI
14 Kommendörsgatan 14
Beställningar å tårtor och Namnsdagskakor emottagas.
Allm. Telefon 29 31.

Damgarderoben
48 Upplandsgatan 48
ALLM. TEL. 287 25 — STOCKHOLM
REKOMMENDERAS.

Blusbasaren "SVEA"
57 Karlbergsvägen 57 (hörnet av Vikingagatan).
Allm. Telefon Vasa **88 60.**
Beställningar å finare och enklare klädningar och blusar.
Förstklassigt arbete garanteras

Hantverksskolan för Blinda Kvinnor
STOCKHOLM
Klara Östra Kyrkogata 3. Allm. Telefon 211 87.
Tillverkar alla slags korgarbeten. Rottingsflätning.
Billigt och starkt garanteras.

BLOMKRUKOR
köpas bäst och billigast hos
I. M. MALMGREN
Allm. Telefon 558. **Södertälje.**

1:sta Klass Damskrädderi.
Garanteras **välgjordt** och **välsittande** arbete till moderat pris.
MATH. PETTERSSONS DAMSKRÄDDERI
48 STUREGATAN **48.** Allm. Tel. 198 14.

Bada
Elektr. Ljusbad, Massagebad, Varmbad, Halvbad
4 Södermalmstorg 4.
2 tr. (Hiss.) Allm. Tel. 15 47

Vid behov anlita
Nykterhetsvännernas
Expressbyrå, Kocksgat. 37
(Hörnet av Nytorgsg. och Kocksg.)
Allm. Tel. 83 30. Rikst. 97 06.

VAR OCH HUR?
Grevturegatan 24 B
RÅDFRÅGNINGSBYRÅ
Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.
Juridiskt biträde lämnas.
R. T. 126 80. **Anna M. Rettig** A. T. 181 54.

Lotten Janssons
Hem- och Finbageri
20 B GREFTURGATAN 20 B
Allm. Tel. 188 59.
Obs.! Endast första klass ingredienser. Alla slags Kakor och Tårtor på beställning.

Juridiska Inkasso- & Advokatbyrån
Mästersamuelsg. 37, Stockholm. Effektivaste Inkasseringsbyrå. Rättegångar, soliditetsupplysningar, boutredningar, skilsmässor och alla juridiska uppdrag. Billigt o. punktligt. R.t. 11 05 A.t. Br. 35 15.

JACOBSONS VÄLKÄNDA
● TAPISSERI-AFFÄR ●
24 B Grefturegatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

DAMER! SEN HIT!
Fru Östman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21 III tr., **tillklippnings- och avprovningsbyrå** för allt vad till barn- och damkläder hörer. För damer som vilja sy sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bliva till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 3 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7—9 e. m.
Vidare upplysningar pr Telefon Allm. **101 31.**

KLARA EXPRESSBYRÅ
(Innehavare: **C. A. Rydberg**)
Stora Vattugatan 11
Ombesörjer packningar o. *flyttningar* såväl inom huvudstaden som till o. från landsorten. Transporterar pianon, res- o. fraktgods. Befordrar brev o. paket m. m. Ombesörjer förtullningar.
OBS.! Förstklassig sjukbår och sjukstol. OBS.!
Full garanti för anförtrodda uppdrag. Mångårig praktik.
Van och pålitlig personal.
Telefoner till *byrån:* Riks **66 67,** Allm. **62 92.** Telefoner till *bostaden:* Riks **Huddinge 57,** Allm. **Huddinge 95.**

Stockholm. Ivar Haeggströms Boktryckeri A. B., 1915.